

Cuvânt-înainte

Teza de doctorat a Arhimandritului Dumitru Cobzaru, *Bar-
tolomeu Valeriu Anania (1921-2011). Omul. Destinul și isto-
ria*, constituie o lucrare științifică valoroasă, elaborată pe
baza unei cercetări bibliografice și arhivistice vaste, atente
și pertinente și se înscrie în tipologia omul și epoca lui. Dum-
nezeu i-a dăruit Mitropolitului Bartolomeu Valeriu Anania
o viață îndelungată de nonagenar, ce parcurge perioade dife-
rite, frământate, în care momentele calme, pașnice și demo-
cratice sunt urmate de cele antagonice, de război, de dicta-
tură legionară și militară, de cea comunistă și temnițele lor,
trece peste ele, le depășește și intră, după 1989, în istoria
recentă, a democrației și integrării în Uniunea Europeană.
Dacă epoca și perioadele ei se succed, în ele conviețuind
binele și răul, democrația și tirania, pacea și războiul, per-
sonalitatea, talentele cu care l-a înzestrat Marele Creator al
tuturor văzutelor și nevăzutelor pe Bartolomeu Valeriu Ana-
nia sunt și ele diferite, complexe, deoarece reprezintă în
mișcarea și devenirea lor sinteza dintre teologul, liturgistul,
arhiereul, poetul, dramaturgul, prozatorul de elită. Părintele
Anania, mai apoi Arhiereul Clujului servește cu devotament
pe Dumnezeu și Biserica Lui, dar și patria și națiunea, care
parcurs, și ele, etape fie faste, fie nefaste.

Arhimandritul Dumitru Cobzaru a studiat temeinic Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, cu mai multe Dosare de Anchetă, de Urmărire Informativă, Fonduri informative, precum și Arhivele Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului și Clujului, Arhiva Exarhatului, Arhiva Fundației „Mitropolitul Bartolomeu” și Arhiva Radio Renașterea. Aceste date arhivistice sunt coroborate și completate cu sursele periodice, cu almanahuri, calendare din țară, unele din anii 1943-1945, revista *Renașterea* din anii mai recentți, 2018-2020, și, de asemenea, *Credința. The Faith*, din 1963-1972, și *Solia*, din aceeași perioadă americană.

Autorul se bazează pe toate aceste surse, inedite și editate, în interpretarea și reconstituirea, în toate componentele și plenitudinea lor, a conținutului subiectului abordat spre studiu și analiză. De fapt, Arhimandritul Dumitru Cobzaru cunoaște în profunzime ideile, judecățile de valoare și concluziile dintr-o vastă bibliografie tradițională, dar și actuală, la zi, ce cuprinde peste 270 de titluri, din care 9 îi aparțin. Toate sunt comentate și cuprinse în această lucrare, iar pe cele fundamentale pentru cercetarea sa le explică și își prezintă motivele pentru care le-a ales, precum și metodologia de care s-a folosit sau pe care a preferat-o. A apelat la citate extinse din opera Mitropolitului Bartolomeu Anania, deoarece s-a convins de sinceritatea profundă a înaltului prelat, de puterea convingerilor sale, pe care le-a rostit și le-a apărut de-a lungul întregii sale vieți. De asemenea, motivează de ce adoptă metodologia istoricului Gheorghe Brătianu *ad narandum* nu *ad probandum*, de care se atașează și pe care o folosește în lucrare.

Arhimandritul Dumitru Cobzaru își organizează Bibliografia pe toate palierele profesionale ale arhierului, înce-

pând cu monahul și continuând cu arhimandritul, arhiepiscopul și mitropolitul, dar luându-i în considerare și pe poetul, dramaturgul, teologul și liturgistul de elită. În fiecare domeniu, autorul apelează la critici și autori de literatură, la părinți profesori universitari specialiști în Sfânta Scriptură și dogmatică sau la istorici de marcă: Ioan Aurel Pop, Ioan Bolovan, Vasile Pușcaș, Ioan Scurtu, Vladimir Tismăneanu și alții. În domeniul literaturii sunt citați: Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Dumitru Micu, Constantin Ciopraga, Alexandru Paleologu, Sorin Titel, Liviu Petrescu, Mircea Muthu, Aurel Sasu, Dan C. Mihăilescu, Marta Petreu, Constantin Cubleşan, Petru Poantă etc., ale căror idei le împărtășește și le completează cu ideile și concluziile din propriile scrieri. Ceea ce apreciem în mod deosebit este precizia și ordinea cu care le aranjează în textul lucrării, deoarece fiecare capitol este încadrat în epoca istorică pe care a parcurs-o Mitropolitul Bartolomeu, urmând analiza acțiunilor sale din anii respectivi. Fenomenul se constată și în domeniul bisericesc, când Arhimandritul Dumitru Cobzaru se referă la volumul *Logos. Arhiepiscopului Bartolomeu al Clujului la împlinirea vârstei de 80 de ani* (coord. Ștefan Iloaie și Radu Preda, Editura Renașterea, 2001), care cuprinde, după precizarea lui, articole științifice de o înaltă ținută academică, redactate de Părinții profesori universitari Ioan Chirilă, Stelian Tofană, Vasile Mihoc, Ioan Bizău, Constantin Coman, Ioan Ică jr etc.

Structura tezei este bine gândită și temeinic realizată. Între Introducere și Stadiul actual al cercetărilor și Concluzii, Bibliografie și Anexe, sunt cinci capitole mari, împărțite în mai multe subcapitole tematice focalizate pe toate componentele și aspectele din viața și opera Mitropolitului Bar-

tolomeu Valeriu Anania. Teza constituie astfel o monografie vastă a omului și a epocilor pe care le parcurge, iar conținutul ei este compact, rotund și penetrant, acoperind integral titlul. Fiecare capitol, cu subcapitolele și diviziunile mai mici, se încadrează perfect în această structură logică, cu o arhitectură armonioasă, iar luate toate la un loc duc la o cercetare științifică efectuată în detaliu, valoroasă și instructivă *in summo gradu*.

Să luăm doar câteva exemple. Capitolul 2: „Părintele Anania și greva studentească din 1946”. La 23 august 1944, Regele Mihai efectuează și conduce acțiunea, concentrând în jurul său forțele națiunii, iar Armata Română Regală ocupă locul patru în înfrângerea dictaturii hitleriste germane și a celei fasciste ungurești. De fapt, și în 1919, Armata Regală Română salvează voturile de unire ale Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei și respinge atacurile barbarelor hoarde rusești bolșevice și a celor ungurești ale lui Béla Kun, care vor să distrugă România Mare abia născută și să recupereze chiar atunci Basarabia și Transilvania. După război, se punea problema eliberării, a integrării în țară doar a Transilvaniei de Nord, deoarece nici vorbă nu putea fi despre Basarabia și Bucovina de Nord, răpite de Stalin pe când era bun prieten cu Hitler. Stalin însuși a recunoscut contribuția României la înfrângerea Germaniei, l-a decorat pe Regele Mihai cu ordinul Pobeda, n-a decorat însă România cu statutul de cobeligerantă, ci i-a rezervat situația de stat învins. În 1946, monahul student la Medicină în Cluj, Valeriu Anania, organizează și conduce greva studenților din Societatea „Petru Maior”, îndreptată împotriva muncitorilor comuniști ce acționau de conivență cu Ungaria pentru a redobândi pentru

ea Transilvania. Unii studenți sunt arestați de guvernul protocomunist al lui Petru Groza, apoi eliberați și reintegrați în Facultate, dar Valeriu Anania este exmatriculat și silit să părăsească Transilvania.

În Capitolul 3, „În topitoarea temnițelor comuniste”, care continuă istoria cele două condamnări scurte din vremea războiului, de o lună și, respectiv, șase luni, Arhimandritul Dumitru Cobzaru își organizează analiza cronologic, *in crescendo*, plecând de la schema „omul-fișă, omul-dosar”. Valeriu Anania este arestat, anchetat, bătut, trece printr-un proces kafkian, fiind acuzat de comploturi legionare la Mănăstirea Viforâta. Metodele Securității comuniste, tortura, sunt mai feroce decât cele de pe vremea dictaturii militare, iar închisorile acesteia par simple sanatorii în comparație cu cele comuniste. Reeducarea de la Aiud este și ea dură și Valeriu Anania se dezice de legionarism pe baza credinței creștine care condamnă crima și violența. De fapt, monahul s-a dezis de Frăția de Cruce și n-a fost legionar. În 1964, este eliberat.

În teză se aduc dovezi certe că Valeriu Anania n-a fost informator al Securității, respingând toate încercările acesteia de a-l recruta. Când este abordat de securiști, monahul le răspunde cu curaj că se consideră arestat și că unicul lucru pe care poate să-l semneze cu numele său și nu cu un nume de cod este o declarație, nicidecum o notă informativă, ceea ce îi determină pe caralii regimului să renunțe la acțiune.

În SUA, Valeriu Anania acționează pentru regenerarea spirituală și administrativă a Bisericii prin Congresul bisericesc și alegerea lui Victorin Ursache ca episcop și preia conducerea revistei *Credința*, unde, pe lângă scrieri bisericesti, publică poezii de Arghezi, care i-a fost mentor, ca și

Victor Papilian, de Coşbuc, Blaga etc. Devine membru în Conferința Episcopilor Ortodocși și, lucru important, obține pentru România Clauza națiunii celei mai favorizate, grație Memoriului adresat Senatului SUA, combătând unele manifestări maghiare, de peste ocean, cu tendințe iredentiste.

Arhimandritul Dumitru Cobzaru analizează și reconstituie minuțios relațiile cu Biserica Greco-Catolică. Mitropolitul Bartolomeu afirmă clar că structurile de organizare se bazează pe sobornicitate și comunitate la ortodocși și pe autoritate la greco-catolici. În acest context, dacă 90% din ortodocși rămân ca atare, Mitropolitul procedează corect și nu cedează nicio biserică greco-catolicilor. Printr-un proces, Biserica „Schimbarea la Față” din Cluj este cedată prin sentință judecătorească greco-catolicilor, iar ortodocșii reacționează prin manifestații și proteste. Oponându-se proceselor, Mitropolitul Bartolomeu consideră oferta Ortodoxiei de a oferi ajutor financiar uniților pentru a ridica locașuri noi ca singura modalitate de a stinge tensiunile interconfesionale.

Foarte reușite sunt capitolele ce analizează pas cu pas implicarea Mitropolitului Bartolomeu Anania în revigorarea și primenirea Bisericii Ortodoxe Române, în regenerarea neamului după 1989 pe baza moralității creștine, în hotărâri sinodale, administrative și legislative, în canonizări de sfinți, în înființarea de noi mănăstiri și construirea de biserici noi, în întărirea raporturilor cu Patriarhia Ecumenică și cu alte Biserici, în redobândirea proprietăților Eparhiei. Mitropolitul Bartolomeu, el însuși un mare poet și dramaturg, reunește Biserica și cultura prin revistele *Renașterea* și *Tabor*, prin Editura *Renașterea* și Radio *Renașterea*. Înaltul prelat

se distinge în domeniul asistenței misionar-sociale, sprijină aderarea României în Uniunea Europeană, cu un mesaj scurt, dar puternic: „Europa, nu Sodoma!” Sunt memorabile și lăudabile eforturile pentru redobândirea Fundației Gojdu, eșuată în urma semnării unor acorduri între guvernul român Tăriceanu și Ungureanu cu statul ungar.

Teza Arhimandritului Dumitru Cobzaru este o lucrare științifică de mare valoare, iar conținutul ei este însoțit de un stil literar ce curge lin, limpede ca apa curată de izvor de munte.

Pe baza acestor considerente, alături de cele ale celorlați membri ai Comisiei de susținere publică, i s-a acordat Arhimandritului Dumitru Cobzaru un binemeritat titlu de doctor în istorie.

Cluj-Napoca,
5 octombrie 2022

Dr. Dumitru Suci
Cercetător științific gradul I
Institutul de Istorie „George Barițiu”
al Academiei Române